

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Programmas Copernicus (2014–2020) vidusposma novērtējums””

(COM(2017) 617 final)

(2018/C 237/04)

Ziņotājs: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 18.1.2018.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	9.3.2018.
Pieņemts plenārsesijā	14.3.2018.
Plenārsesija Nr.	533
Balsojuma rezultāts	178/0/2
(par / pret / atturas)	

1. Secinājumi un priekšlikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē līdz šim sasniegtos programmas *Copernicus* rezultātus, par kuriem ziņo Komisija. Ļoti precīzi satelīti jau darbojas un katru dienu sūta kvalitatīvi augstvērtīgus Zemes novērošanas datus par visu pasauli.

1.2. EESK uzsver, ka, vērtējot programmas *Copernicus* sasniegumus, jāņem vērā ne tikai ekonomiskais aspekts, bet arī sociālie un ekoloģiskie aspekti. ES ir apņēmusies sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus un ir viena no pasaules līderēm centienos ierobežot klimata pārmaiņas, jo Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences 21. sesijā (COP 21) tā ir uzņēmusies skaidras un ļoti vērienīgas saistības, un programma *Copernicus* ir vissvarīgākā sistēma, kas nodrošina skaidrus rādītājus un rīkus darbības rezultātu un sasniegumu mērīšanai ne tikai ES līmenī, bet arī visā pasaulē.

1.3. Programmai *Copernicus* ir būtiska loma tādās jomās kā klimata pārmaiņas, pārtikas nodrošinājums, sabiedrības veselība, katastrofu pārvarēšana, cilvēku tirdzniecība, kuģošanas drošība utt. ES ir līderis centienos veikt uzraudzību un sniegt precīzus datus par klimata pārmaiņām, dažādu gāzu emisijām, lauksaimniecības un meža zemes stāvokli un stāvokli jūrā. Bez šiem datiem zinātnieki nevarētu izprast minētās problēmas un piedāvāt veidus, kā sekmīgi ierobežot klimata pārmaiņas, ilgtspējīgi ražot pārtiku utt.

1.4. Tomēr Eiropas iedzīvotāji īsti neizprot savu saistību ar programmu *Copernicus* un nejut lepnumu par to. Eiropas iedzīvotāji nav pietiekami informēti par programmu *Copernicus* un tās sniegtajiem ieguvumiem un bieži neko nezina par ES kosmosa izpētes programmām kā tādām. Šai programmai un tās pasākumiem būtu jāgūst plašāka publicitāte plašsaziņas līdzekļos, un tai vajadzētu būt atvērtai pilsoniskai sabiedrībai un pilsoniski aktīviem iedzīvotājiem. EESK uzskata, ka pilsoniskajai sabiedrībai ir noteikti jāpiedalās kosmosa izpētes stratēģiju un programmu izstrādē.

1.5. Izveidotajam programmas *Copernicus* forumam vajadzētu būt pieejamam uzņēmumu, patērētāju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem. “Slēgtais klubs” ir jāatver sabiedrībai, un ir jāveido īsta **Eiropas kosmosa kopiena**. EESK pauž ieinteresētību un vēlmi aktīvi piedalīties gan tiešā veidā, gan ar tajā pārstāvēto nacionālo organizāciju starpniecību, jo šīm organizācijām ir plašas iespējas veidot “trūkstošos posmus”, kas apzināti EESK projektā *Space and Society*.

1.6. Programmas *Copernicus* efektivitāte nebūtu jāvērtē, ņemot vērā tikai ekonomiskos ieguvumus. Lielāko vērtību tā rada vides un sociālajā jomā. Tā ir rīks, kas ir ļoti vajadzīgs, lai varētu ierobežot klimata pārmaiņas, ilgtspējīgi nodrošināt pārtiku pasaules iedzīvotājiem, izglābt dzīvības jūrā utt. Šī programma nodrošina pakalpojumus, ko nevar nopirkt no trešām personām valstu drošības apsvērumu dēļ un tādēļ, ka līdzīgas kvalitātes pakalpojumi pašlaik citur nav pieejami. Tā ir mūsu atbilde minētajām vispasaules problēmām un apliecina mūsu kā nobriedušas globālas sabiedrības vēlmi šīs problēmas risināt.

1.7. Lai *Copernicus* datus varētu sekmīgi izmantot, ļoti svarīgi ir iesaistīt MVU, mikrouzņēmumus, jaunuzņēmumus un neatkarīgus pētniekus. Tiem ir jaunas idejas un spēja rast jaunus izmantošanas veidus. Būtiski ir veicināt dažādu iniciatīvu izstrādi un attīstīt tādas rīkus galalietotājiem, kuri rada pievienoto vērtību. Liela nozīme ir bijusi programmai "Apvārsnis 2020", un arī turpmāk tās nozīmīgums būtu jā saglabā. Ļoti svarīga ir piekļuve finansējumam, ko nodrošina Eiropas Investīciju banka (EIB) un Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF).

1.8. EESK aicina aktīvāk veicināt konsekvenci un saskaņotību saistībā ar *Copernicus* un plašāk informēt par šo programmu. Turklāt Eiropas līmenī dažādiem ģenerāldirektorātiem un dalībvalstu līmenī valstu un reģionu iestādēm šīs programmas rīki būtu jāizmanto publisko pakalpojumu vajadzībām. Būtu jānosaka, ka Eiropas līmenī *Copernicus* dati ir jāņem vērā kā neatkarīgs un nacionāls standarts. Šajā jomā gūto panākumu un *Copernicus* sniegto ieguvumu mērīšanā vairāk būtu jāiesaista Eurostat.

1.9. Mazas vietējās aģentūras valstu līmenī būtu piemērots risinājums šo datu izplatīšanai un *Copernicus* kā rīka izmantošanai valstu valdību līmenī. Ja tiktu izveidotas vietējo lietotāju kopienas, kurās iesaistītos vietējie MVU, mikrouzņēmumi, jaunuzņēmumi un neatkarīgie pētnieki, kā arī reģionu pašvaldības, pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, izglītības iestādes, neatkarīgie un publiskie konsultāciju dienesti un tā sabiedrības daļa, kas tieši strādā ar *Copernicus*, piemēram, lauksaimnieki, mezsaimnieki un vides speciālisti, tas varētu palīdzēt vēl vairāk paplašināt *Copernicus* datu izmantošanu un uzlabot šīs programmas darbību, kas pielāgota valstu īpatnībām.

1.10. Ļoti svarīga ir izglītošana par programmu *Copernicus*. EESK atzinīgi vērtē īpaši izstrādātās maģistratūras programmas, kas atbalsta dažu Eiropas universitāšu studentus, kuri mācās, lai iegūtu *Copernicus* maģistra grādu. EESK aicina īstenot īpašu, vēl vērienīgāku programmu, paredzot visu nepieciešamo tehnisko atbalstu īpašu *Copernicus* nodaļu izveidei visās attiecīgajās Eiropas universitātēs, profesionālās izglītības iestādēs un struktūrās, kas sniedz konsultāciju pakalpojumus. *Copernicus* iespējamā izmantošana būtu jāiekļauj kā atsevišķs mācību priekšmets visos attiecīgajos studiju virzienos, tostarp tādos kā lauksaimniecības un meža zinātne, inženiertehniskās zinātnes, vides zinības, jūras studijas utt. Būtu jāņem vērā esošo speciālistu, tostarp arī galalietotāju apmācības vajadzības; šajā jomā īpašas programmas varētu nodrošināt valstu neatkarīgie un publiskie konsultāciju dienesti.

1.11. Paredzams, ka *Copernicus* datu un informācijas piekļuves pakalpojumu (*Data and Information Access Services – DIAS*) sniegšana, kas tiks sākta, drīzumā nodrošinās ātru un vieglu piekļuvi datiem. Tā ļaus novērst dažas būtiskas problēmas saistībā ar laiku, kas vajadzīgs *Copernicus* datu lejupielādēšanai. EESK arī aicina paātrināt *in situ* datu, ko regulē valstu tiesību akti, saskaņošanu un to pilnīgas pieejamības nodrošināšanu. Standartizācija un sadarbība ir visaptverošu programmas *Copernicus* panākumu priekšnosacījums.

1.12. Virzībā uz ilgtspējīgu un sociāli nozīmīgu ekonomiku prioritāri ES uzdevumi ir veicināt kvalificētu inženieru un tehnisko darbinieku apmācību, jaunu darbvieta izveidi un jaunu profesionālo iemaņu, kas saistītas ar lietojumprogrammu izstrādi, apguvi.

1.13. Runājot par rezultātu nozīmību un to kvalitāti, EESK pauž cerību, ka priekšroka tiks dota Eiropas kosmiskajām nesējraķešēm. Eiropas izcilība, par ko liecina sekmīga palaišana, precīza programmu īstenošana un termiņu ievērošana, kā arī elastība jauno nesējraķešu *Ariane 6* un *Vega C* izmantošanā, būtu jāatbalsta ar ilgtermiņa līgumiem. EESK neatbalsta protekcionistisku politiku, tomēr vienlaikus uzskata, ka, piemērojot savstarpības principu, šī Eiropas nozare ir jā aizsargā pret negodīgu praksi.

1.14. Īpaša uzmanība jāvelta informēšanai par iespējām, kuras šajā jomā paveras lauksaimniecībai, mezsaimniecībai un zivsaimniecībai, un tāpēc jāīsteno mērķorientētas iepazīstināšanas un informēšanas programmas, kas adresētas nozares uzņēmējiem. Enerģijas, kā arī mēslošanas līdzekļu un pesticīdu ietaupījumi var būtiski palielināt un uzlabot lauksaimniecisko ražošanu un ūdeņu aizsardzību. EESK uzskata, ka Āfrikai paredzētā programma "Globālā vides un drošības novērošana" (*GMES*), kas jau ir devusi izcilus rezultātus, būtu jā nostiprina un jāizmanto arī citos jaunattīstības reģionos.

1.15. EESK atzinīgi vērtē izveidoto programmas *Copernicus* pārvaldības modeli, it īpaši lietotāju foruma izveidi, un uzskata, ka tam ir jābūt atvērtam tautsaimniecības, pētniecības un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem. Nākamajā *Copernicus* regulā būtu jāapstiprina pašreizējais pienākumu sadales modelis, kura pamatā ir prasmes un kurā tehniskā atbildība par kosmosa komponentu, kas uzticēts Eiropas Kosmosa aģentūrai (EKA), ir nodalīta no atbildības par pakalpojumiem, kuri uzticēti "pilnvarotajām struktūrām".

1.16. Līdztekus datu pieejamības un kvalitātes uzlabošanai vairāk pūļu jāvelta pilnīgai platjoslas ieviešanai visā Eiropā, it īpaši lauku un nomaļos apvidos, ko privātie operatori bieži vien atstāj novārtā. Digitālā vienotā tirgus stratēģijas efektīva īstenošana ir būtiska, lai varētu maksimāli izmantot programmas *Copernicus* piedāvātās iespējas. EESK pilnībā atbalsta šo Eiropas Komisijas iniciatīvu un mudina Parlamentu un Padomi paātrināt sarunas, lai galīgi apstiprinātu pasākumus, kas vēl tiek apspriesti.

1.17. Prioritāte ir datu aizsardzība pret arvien biežākajiem uzbrukumiem, kā arī kosmisko atkritumu radītie apdraudējumi kosmosa infrastruktūrai. EESK iesaka pastiprināt drošības pasākumus un paātrināt to programmu izstrādi, kuru mērķis ir orbītas attīrīšana no šiem atkritumiem un vairs nestrādājošajiem satelītiem ⁽¹⁾. Eiropas Komisijai būtu jāpastiprina centieni panākt plašu starptautisku vienošanos.

1.18. EESK aicina kosmosa pasākumos plašāk iesaistīt finanšu sistēmu un ieguldītājus. Emitējot īpašas “kosmosa obligācijas”, varētu iesaistīt arī plašu sabiedrību. Īpaša uzmanība būtu jāvelta mazo un vidējo uzņēmumu un jaunuzņēmumu finansēšanai, lai tie spētu izstrādāt pakalpojumus un novatoriskas lietotnes. Nesenās vienošanās par globālās sasilšanas ierobežošanu paver iespējas jaunai saimnieciskai darbībai, kas saistīta ar emisiju monitoringu.

1.19. EESK arī iesaka saglabāt un, iespējams, palielināt finansējumu programmai *Copernicus*, kas ne tikai nodrošina izaugsmi un attīstību, bet arī garantē Eiropas autonomiju un neatkarību savas teritorijas pārvaldībā un savas drošības garantēšanā, kā arī veicina inovāciju, pētniecību un ilgtspējīgu attīstību.

2. Komisijas paziņojums

2.1. Šīs programmas kosmosa komponents laikposmā no 2014. gada aprīļa līdz 2017. gada aprīlim pamatā atbilst prognozēm, izņemot to, ka par aptuveni 10 mēnešiem aizkavējās *Sentinel 2 B* palaišana, jo radās problēmas ar Krievijas kosmisko nesējraķeti *Rockot*. Lai iespējami novērstu kavēšanos, *Sentinel 2 B* tika palaists orbītā, izmantojot kosmisko nesējraķeti *Vega*, ko izstrādājusi Itālijas Kosmosa aģentūra (ASI) sadarbībā ar EKA.

2.2. Piecu orbītā nogādāto satelītu nodrošināto datu apjoms 2017. gada martā kopumā sasniedza 12 TB dienā, un tas tālu pārsniedza prognozēto, tāpat kā datu bezmaksas izplatīšanas vietnē reģistrēto lietotāju skaits, kas palielinājās līdz 85 000, nevis līdz plānotajiem 50 000 ⁽²⁾.

2.3. *Sentinel 5P* tika sekmīgi palaists 2017. gada 13. oktobrī, lai tas katru dienu piegādātu datus par atmosfēras sastāvu un veiktu siltumnīcefekta gāzu, ozona slāņa, sēra dioksīda un formaldehīda satura, kā arī vulkānisko pelnu un oglekļa monoksīda monitoringu.

2.4. Jau no sākuma *Copernicus* guva labumu no sadarbības ar citām “papildinošajām misijām”, kas ir ļoti būtiskas centienos iegūt visaugstākās izšķirtspējas datus, kurus *Copernicus* nespēj nodrošināt. Šīs misijas ļāva sākt projektu, vēl pirms bija palaists pirmais satelīts *Sentinel*. Līdztekus datiem no paralēlajām misijām tiek izmantoti un salīdzināti arī dati, ko sniedz zemes, jūras un gaisa *in situ* sensori. *Copernicus* datu vispārattīrītā precizitāte ir tieši atkarīga no datu apstiprināšanas, un tos pārbauda, salīdzinot ar datiem, ko reģistrē *in situ* sensori.

2.5. *Copernicus* jau sākotnēji tika veidota kā uz lietotājiem orientēta programma, kuras pamatā ir to vajadzības. Šāda pieeja, kā arī atvērtā datu izmantošana bez maksas nodrošina tam arvien lielākus panākumus pakalpojumu lietotāju un sniedzēju vidū.

2.6. *Copernicus* pārvaldības pamatā ir kompetences princips.

2.6.1. Kosmosa komponenta koordinēšana un īstenošana ir uzticēta Eiropas Kosmosa aģentūrai (EKA) un daļēji arī Eiropas Meteoroloģisko satelītu izmantošanas organizācijai (EUMETSAT).

2.6.2. Atbildība par pakalpojumiem ir uzticēta Kopīgajam pētniecības centram (JRC), Eiropas Vides aģentūrai (EVA), Eiropas Vidēja termiņa laika prognožu centram (ECMWF), *Mercator Océan*, Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai (*Frontex*), Eiropas Jūras drošības aģentūrai (EMSA) un ES Satelītcentram. *Copernicus* atbilstība ģeotelpisko datu programmas *INSPIRE* standartiem nodrošina visu pieejamo datu avotu efektīvu izmantošanu.

⁽¹⁾ OV C 327, 12.11.2013., 38. lpp.

⁽²⁾ Šajā vietnē 2018. gada 17. janvārī bija 118 000 reģistrētu lietotāju.

2.7. Komisija pozitīvi vērtē līdz šim sasniegtos rezultātus, atbilstību plānotajam budžetam, lietotāju pieprasījuma pieaugumu un sadarbību ar iestādēm un struktūrām, kas palīdz pārvaldīt pakalpojumus.

2.8. Programmas vispārējā vadība uzticēta dalībvalstu pārstāvju veidotajai *Copernicus* komitejai un lietotāju forumam, kas sadarbojas ar Komisiju.

2.9. Ar īpašām programmām, piemēram, *Copernicus Relays* un *Copernicus Academy*, kuru mērķis ir paaugstināt informētību un nodrošināt vietējo palīdzības dienestu darbu, ir sasniegti izcili rezultāti tādās jomās kā informēšana par *Copernicus* sniegtajām iespējām un to popularizēšana.

2.10. Komisija, apvienojot spēkus ar EKA, katru gadu organizē konkursu *Copernicus Masters*, kura mērķis ir veicināt inovāciju. *Copernicus* jaunuzņēmumu programma ietver arī gan *Copernicus Accelerator*, kas nodrošina jaunuzņēmumu apmācību, gan drīzumā paredzēto *Copernicus Hackathons* (divos gados tiks rīkoti 40 hakatoni) un programmu *Copernicus Incubation*, kura triju gadu laikā finansiāli atbalstīs 60 jaunuzņēmumus.

2.11. Komisijas turpmākās prioritātes ir šādas:

- atraišīt *Copernicus* ekonomisko potenciālu, pārvēršot iegūtos datus novatoriskos produktos un pakalpojumos,
- nodrošināt programmas turpmāko stabilitāti un pilnīgu un atvērtu bezmaksas piekļuvi datiem,
- pilnībā īstenot Kosmosa stratēģiju Eiropai, lai risinātu ar klimata pārmaiņām un ilgtspējīgu attīstību saistītās problēmas un uzraudzītu CO₂ un citu siltumnīcefekta gāzu emisijas, zemes izmantošanu un mežsaimniecību, kā arī pārmaiņas Arktikā,
- stiprināt drošību, ko *Copernicus* var paveikt, atvieglojot robežkontroles pasākumus un jūras novērošanu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē līdz šim sasniegtos programmas *Copernicus* rezultātus, par kuriem ziņo Komisija. EESK vienmēr atbalstījusi Eiropas kosmosa politiku kopumā un it īpaši abas galvenās programmas *Galileo* un *Copernicus*; iepriekšējie Komitejas atzinumi par šo tematu ⁽³⁾ ir plaši atspoguļoti Komisijas paziņojumā.

3.2. EESK uzskata, ka šīs programmas pamatmērķi ir sasniegti un dažās jomās pat pārsniegti.

3.3. Satelītu katru dienu savāktu datu apjoms un kvalitāte liecina, ka *Copernicus* ir viens no pasaules vadošajiem datu ģenerētājiem, kas nodrošina Eiropas Savienības neatkarību tās teritorijas novērošanā un precīzus bezmaksas datus citām pasaules daļām. Šīs programmas negaidītie panākumi ir radījuši dažas grūtības datu plūsmas pārvaldībā. EESK iesaka ātri un efektīvi paplašināt sabiedrībai pieejamos portālus un aicina apmierināt pieprasījumu pēc ātrgaitas sistēmām, kas paredzētas lielo datu lejupielādei.

3.4. Gaidāmajai DIAS sistēmas darbības sākšanai būtu jāatvieglo piekļuve un kopā ar *Copernicus* atsaucēs datu piekļuves sistēmu (*Copernicus Reference Access Data – CORDA*) jānodrošina lietotājiem nenoliedzami uzlabojumi pieejamo datu apjoma un kvalitātes ziņā. Dati paši par sevi būtu arī jāizvērtē saistībā ar mākoņainības faktoru, jo tieši šā iemesla dēļ lielu daļu datu nevar izmantot. Tādā veidā varētu ievērojami samazināt DIAS iekārtu ekspluatācijas un amortizācijas izmaksas.

3.5. EESK uzsver, ka, vērtējot programmas *Copernicus* sasniegumus, jāņem vērā ne tikai ekonomiskie, bet arī sociālie un ekoloģiskie aspekti. ES ir apņēmusies sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus un ir viena no pasaules līderēm centienos ierobežot klimata pārmaiņas, jo Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences 21. sesijā (*COP 21*) tā ir uzņēmusies skaidras un ļoti vērienīgas saistības, un programma *Copernicus* ir vissvarīgākā sistēma, kas nodrošina skaidrus rādītājus un rīkus darbības rezultātu un sasniegumu mērīšanai ne tikai ES līmenī, bet arī visā pasaulē.

⁽³⁾ Atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka telpiskās informācijas infrastruktūru Kopienā (*INSPIRE*) (OV C 221, 8.9.2005., 33. lpp.); atzinums par Zemes novērošanas programmu (*GMES*) (OV C 339, 14.12.2010., 14. lpp.); atzinums par (*GMES*) kosmosa komponenti (OV C 44, 11.2.2011., 153. lpp.); atzinums par Eiropas Zemes novērošanas programmu (*GMES*) (OV C 299, 4.10.2012., 72. lpp.); atzinums par programmu *Copernicus* (OV C 67, 6.3.2014., 88. lpp.); atzinums par Kosmosa stratēģiju Eiropai (OV C 209, 30.6.2017., 15. lpp.).

3.6. Neraugoties uz Komisijas un aģentūru, kam uzticēta pakalpojumu sniegšana, slavējamajām iniciatīvām, patlaban nav atbilstošas un koordinētas politikas attiecībā uz sabiedrības informēšanu par ieguvumiem, ko sniedz *Copernicus* nodrošinātā informācija, un tādēļ simtiem miljonu Eiropas iedzīvotāju neko nezina par kosmosa sniegtajiem ieguvumiem. EESK vairākkārt aicinājusi izveidot centrālo kosmosa portālu, kas būtu veltīts Eiropas kosmosa politikai kopumā. Tas būtu pirmais solis ceļā uz Eiropas kosmosa kopienas izveidi, pārņemot pozitīvo pieredzi no Eiropas Ogļu un tērauda kopienas un tās pārvaldības modeļa, kas ļāva izveidot Eiropas Kopieni.

3.7. Viena no Eiropas Kosmosa stratēģijas prioritātēm ir veicināt nodarbinātību un ilgtspējīgu izaugsmi. Ja ekonomikas dalībnieku, novatorisku jaunuzņēmumu un datu apstrādes un jaunu lietojumprogrammu radīšanas ekspertu pieredze un zināšanas par tirgu būs pieejamas, tas var veicināt katru dienu iegūto datu izmantošanas strauju attīstību un, ļoti iespējams, radīt pozitīvu ekonomisko, ekoloģisko un sociālo ietekmi.

3.8. Programmas *Copernicus* pārvaldība ir vērtēja pozitīvi, un Komisijas un iesaistīto aģentūru pienākumi ir skaidri sadalīti. Nākamajai *Copernicus* regulai būtu jāsauglabā šāds pareizs līdzsvars, arī turpmāk EKA uzticot atbildību par kosmosa komponenta koordinēšanu, bet "pilnvarotajām struktūrām" – atbildību par pakalpojumu pārvaldīšanu.

3.9. Kosmosa pakalpojumu attīstīšanai ir būtiska loma centienos izstrādāt iedzīvotājiem un uzņēmumiem paredzētus digitālos pakalpojumus. *Copernicus* pakalpojumiem ir arī daudzveidīgs praktiskais ikdienas pielietojums, piemēram, lauku saimniecības Austrijā palielināja ražu par 26 %, izmantojot tīrumu novērošanu satelītus; Nīderlandē tā pati sistēma samazināja izdevumus saistībā ar ogļūdeņražu iegūvi, transportēšanu un loģistiku; vairākas Eiropas pilsētas palielināja gaisa piesārņojuma mērījumu precizitāti par 60 %, vienlaikus arī samazinot izmaksas ⁽⁴⁾.

3.10. EESK aicina paātrināt platjoslas ieviešanu visā Eiropā, it īpaši lauku un nomaļos apvidos, kā paredzēts digitālā vienotā tirgus stratēģijā.

3.11. EESK aicina Komisiju īpaši apņēmīgi sekmēt prasmju izplatīšanu un jaunu darbvieta izveidi. Ar ES programmām būtu jāatbalsta arodmācību kursu izveide. Precīzās lauksaimniecības izplatība uzlabos ražas rādītājus, ietaupot ūdeni, mēslošanas līdzekļus un pesticīdus. Lauksaimniecība 4.0 daudz iegūs no iespējas izmantot zemes novērošanas datus un apvienot tos ar ģeolokācijas datiem un citām jau pašlaik pieejamām tehnoloģijām. Radīsies jaunas profesijas, piemēram, teritorijas analītiķis, kiberagrōnoms un klimata pārmaiņu ierobežošanai paredzētu lietojumprogrammu izstrādātājs.

3.12. Liela problēma, kas kavē Eiropas kosmosa programmu radīto iespēju strauju attīstību, ir finansēšanas jautājums, it īpaši MVU un jaunuzņēmumiem.

3.13. Cita būtiska problēma ir kiberdrošība, privātums un kosmosa infrastruktūras drošība. Ikdienas dzīve arvien vairāk kļūst atkarīga no tādu datu izmantošanas, kas nāk no kosmosa. EESK iesaka pastiprināt drošības pasākumus un paātrināt to programmu izstrādi, kuru mērķis ir orbītas attīrīšana no šiem atkritumiem un vairs nestrādājošajiem satelītiem ⁽⁵⁾. Eiropas Savienībai būtu jāveicina centieni panākt plašu starptautisku vienošanos par infrastruktūras drošību.

3.14. "Atveriet slēgto klubu" – tādām būtu jābūt jaunajam aicinājumam publiskajām iestādēm un privātajam sektoram, lai panāktu efektīvu pilsoniskās sabiedrības iesaisti. Pašlaik dažādu publiskā un privātā sektora dalībnieku sniegtā informācija ir sadrumstalota, un tas attur it īpaši MVU no nopietnas iesaistīšanās šīs sistēmas izmantošanas iespēju izstrādē.

3.15. EESK atzinīgi vērtē Eiropadomes 2017. gada 1. decembra secinājumus, kas lielā mērā atbilst Komitejas jau ilgu laiku uzsvērtajiem aspektiem – privāto akcionāru iesaiste un apņemšanās sniegt visu informāciju, ilgtermiņa skatījums un pietiekami finanšu līdzekļi, novatorisku uzņēmumu attīstīšana un atbalstīšana, lielāka Savienības neatkarība un tās līderība kosmosa politikas jomā, ko pašlaik apdraud tradicionālie un jaunie konkurenti, uz lietotājiem orientēta pieeja, kas atrodas nemilitārā *Copernicus* kontrolē un pārvaldībā, un arī turpmāk atvērta un pieejama bezmaksas sistēma.

⁽⁴⁾ Socio-economic impact of Copernicus in the EU by sector.

⁽⁵⁾ OV C 327, 12.11.2013., 38. lpp.

3.16. Nesen veiktā pētījumā Komisija prognozē, ka 2017.–2035. gadā *Copernicus* radīto ieguvumu apjoms sasniegs 67–131 miljardu EUR. Šīs programmas turpināšana pēc 2021. gada radīs ieņēmumus, kas 11–21 reizi pārsniegs ieguldījumus, un katru gadu tā sekmēs 4 000 augsti kvalificētu darbvietu izveidi.

3.17. EESK uzsver Āfrikai paredzētās GMES programmas lielo nozīmi un panākumus, ko nodrošina nesen noslēgtie ES un Āfrikas Savienības Komisijas sadarbības nolīgumi. Īpaši noderīgu *Copernicus* nodrošināto datu un tehnoloģiju nodošanai zemes pārvaldības, ūdens resursu apzināšanas un uzturēšanas, kā arī lauksaimniecības ražas uzlabošanas vajadzībām jābūt galvenajai iezīmei, kas raksturo ES pieaugošo apņēmību atbalstīt Āfriku un jaunattīstības valstis.

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK joprojām vēlas piedalīties tādās atbalsta un izplatīšanas iniciatīvās, kuru mērķis ir informēt pilsonisko sabiedrību par *Copernicus* sistēmas sociāli ekonomisko potenciālu un nestajiem ieguvumiem. Komiteja to darīja ar projektu *Space and Society*, kura īstenošanu tā iecerējusi turpināt. Ja tiks apvienoti iestāžu, aģentūru, publisko un privāto pakalpojumu sniedzēju un pilsoniskās sabiedrības spēki, varēsim gūt izcilos panākumus, kādi tiek prognozēti lietojumiem, kas izstrādāti tādos stratēģiskos projektos kā *Galileo* un visvairāk – *Copernicus*.

4.2. EESK izprot Komisijas bažas par to, ka nepietiekami iesaistās lietotāji no nozarēm, kas nav saistītas ar kosmosu, un uzskata, ka šim aspektam turpmāk būtu jāvelti daudz lielāka uzmanība nekā līdz šim. Eiropas Globālās navigācijas satelītu sistēmas (GNSS) aģentūras pozitīvo pieredzi varētu atkārtot arī *Copernicus*, uzticot vienai strukturālai pienākumu informēt par iespējām, ko nodrošina dažādi *Copernicus* pakalpojumi. Risinājums varētu būt jaunas aģentūras izveide.

4.3. EESK uzskata, ka viens no galvenajiem *Copernicus* panākumu avotiem ir šīs programmas izcelsme – tā radās kā uz lietotājiem orientēta programma – un īpaši augstu vērtē tās iekļaujošo pārvaldības modeli. Tā ir pirmā stratēģiskā Savienības programma, kurā līdztekus dalībvalstīm stratēģisku lēmumu pieņemšanā tiek iesaistīti lietotāji, un tas tiek nodrošināts ar lietotāju forumu. EESK iesaka līdztekus dalībvalstu ieceltajiem lietotājiem šajā forumā kā pastāvīgus dalībniekus iekļaut arī privātos lietotājus, ko izraudzījušās viņu Eiropas līmeņa apvienības. EESK pauz vēlmi iesaistīties šā foruma darbā. Arī valstu līmenī lietotāju forumiem jābūt atvērtiem, lai tajos iespējami plaši iesaistītos pilsoniskā sabiedrība.

4.4. Viena no drīzumā risināmajām problēmām ir *in situ* datu standartizācija un savstarpēja izmantojamība. Šīs problēmas rodas tādēļ, ka *INSPIRE*⁽⁶⁾ direktīva tiek atšķirīgi piemērota valstu līmenī un valstu tiesību akti nav saskaņoti. EESK iesaka Komisijai un dalībvalstīm apņemties drīzumā nodrošināt valodu un procedūru būtisko saskaņošanu, lai šos datus varētu efektīvi un bez maksas izmantot visā pilnībā.

4.5. EESK uzskata, ka ir būtiski iesaistīt privātos ieguldītājus, Eiropas un starptautisko finanšu sistēmu un ieguldījumu fondus. Labs risinājums varētu būt tādu “kosmosa obligāciju” izveide, ko nodrošinātu garantijas, kuras dažādiem ar kosmosu saistītiem projektiem, tostarp projektiem jaunattīstības valstīs izsniegtu Eiropas banku iestādes, piemēram, EIB, vai starptautiskās iestādes, piemēram Starptautiskā Rekonstrukcijas un attīstības banka (*IBRD*).

4.6. EESK uzskata, ka jāpiemēro princips par savstarpību ar trešām valstīm, it īpaši attiecībā uz kosmisko nesējraķešu izmantošanu. Priekšroka būtu dodama Eiropas kosmiskajām nesējraķetēm, kuru pieejamību paplašinās *Ariane 6* un *Vega C* nesējraķešu, kas ir Eiropas sadarbības rezultāts, izmantošana. Tās ir elastīgas nesējraķetes, kas papildina pieejamo izvēļu klāstu. Nesējraķete *Ariane 5*, ko izmanto kopš 1996. gada un kas sekmīgi palaista 82 reizes, tiks lietota līdz 2023. gadam un ir izraudzīta par nesējraķeti *James Webb* teleskopam, kurš aizstāj *Hubble* teleskopu. Starptautiskajā tirgū valda asa konkurence, un daži uzņēmumi konkurējošās valstīs, kurās piemēro protekcionistisku politiku, piedāvā dempinga cenas, lai iegūtu pasūtījumus turpmākajiem gadiem.

4.7. EESK uzskata, ka līdztekus ekonomiskajiem un sociālajiem pasākumiem ļoti svarīgs ir ieguldījums cilvēktirdzniecības apkarošanā, īpašās briesmās nonākušu migrantu glābšanā un pašas ES robežu nostiprināšanā, veicot efektīvus pasākumus, lai apkarotu terorismu, kura izcelsme visbiežāk meklējama kara skartajos Tuvo Austrumu reģionos. Teritorijas drošība un aizsardzība ir prasība, ko arvien biežāk izvirza Eiropas iedzīvotāji.

Briselē, 2018. gada 14. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ *INSPIRE* direktīva.